

(204. 6.)

MEMORIE VAN ANTWOORD.

(Ingezonden bij brief van 2 April 1913).

Algemeene beschouwingen.

§ 1. Met de indiening van deze wetsontwerpen werd algemeen ingenomenheid betuigd; zij brengen, wordt erkend, de vervulling van het verlangen naar voorziening belangrijk nader; de vele moeilijke technische vragen hebben in menig opzicht eene bevredigende oplossing gevonden; een woord van hulde werd daarvoor aan de Regeering gebracht.

De ondergeteekenden kunnen voor deze welwillende oordeelvelling slechts groote erkentelijkheid betuigen, maar zij mogen niet nalaten daaraan aanstonds toe te voegen, dat de verdere inhoud van het Voorloopig Verslag niet geheel beantwoordt aan de verwachtingen welke het prelude oproept. Veeleer moet de lezing den schijn wekken alsof elke oplossing de voorkeur verdient boven de door de Regeering gekozen, terwijl met name de onoverkomelijke geldelijke bezwaren welke de in theorie meest aanlokkelijke regelingen aankleven, of veel te licht geteld, of eenvoudig stilzwijgend worden voorbijgegaan. Intusschen wenscht de Regeering uit den aard der zaak niets liever dan in samenwerking met de Kamer tot eene bevredigende oplossing te geraken. Zal hetgeen hier volgt blijken geven van de zucht naar gemeen overleg, de ondergeteekenden vertrouwen hunnerzijds, dat de bezwaren tegen de Regeeringsvoorstellen niet te breed zullen worden uitgemeten omdat daarvan, gelijk het Voorloopig Verslag met reden voorspelt, het gevolg zou zijn, dat van de door ieder gewenschte voorziening in jaren niets komt.

Dat de Regeering blijken zou hebben gegeven van overhaasting bij de voorbereiding van deze wetsontwerpen, moet met kracht worden tegengesproken. Ongetwijfeld is toen eenmaal het schema vaststond volgens hetwelk alleen eene bevredigende oplossing mogelijk scheen, de eisch van voortvarendheid allerminst uit het oog verloren, maar de vrucht van den arbeid bewijst, gelijk algemeen wordt erkend, dat deze geenszins onder den druk eener overijde behandeling heeft gestaan. Trouwens ten bewijze van dit verwijt, wordt slechts gewezen op de omstandigheid, dat de besturen van gemeenten die thans reeds eene pensioenregeling bezitten, niet zijn gehoord. Dit zou dan noodig zijn geweest omdat het voorstel diep ingrijpt in de autonomie en voor de gemeenten van groot financieel belang is.

Of een wettelijke maatregel indruischt tegen de autonomie der gemeenten, gelijk de Grondwet haar vestigde, is eene vraag van staatsrechtelijken aard, op welke de Regeering volkomen bevoegd en in staat is het antwoord te geven, zonder voorlichting van gemeentebesturen. In casu kan dat antwoord niet anders dan beslist ontkenkend luiden. De ondergeteekenden behoeven zich tot staving dezer meening nog geenszins te beroepen op het antecedent, dat b. v. de Ongevallenwet 1901 de gemeenten verplicht hare werklieden te verzekeren. Wanneer men zich eenvoudig rekenschap geeft van strekking en beteekenis der autonomie, dan blijkt ten duidelijkste, dat de Memorie van Toelichting dit punt, dat metterdaad geen vraagpunt is, stilzwijgend moest voorbijgaan. Immers auto-

nomie is de bevoegdheid om zelfstandig te voorzien in de behoeften die van zuiver plaatselijken aard zijn. Hier echter geldt het ambtenaarsbelangen die ver over de grenzen der gemeenten heenreiken. De wetgever die, gelijk in de Memorie van Toelichting is aangetoond, alleen in staat is in die belangen te voorzien, is dus geroepen om zich deze zaak aan te trekken, maar tast dan ook de autonomie in het minst niet aan.

En wat de financieele zijde van de zaak aangaat, de gemeenten die eene pensioenregeling bezitten welke het ambtenaarspersoneel gelijke of hoogere aanspraken waarborgt dan deze wetsontwerpen, kunnen, althans op den duur, niet geldelijk daardoor van slechter conditie worden. Immers zij zien zich ontheven van de lasten die zij op zich namen en worden verplicht tot deelneming in een fonds, veel grooter dan zij stichtten of hadden kunnen stichten en, naar een bekenden regel van assurantie-wetenschap, zullen dan van zelf de offers geringer moeten zijn. Wel is waar kunnen zij genoopt worden inkoopsprijzen te betalen voor ambtenaren die in dienst van andere gemeenten overgingen, maar daartegenover staat, dat zij allicht voor ambtenaren die vroeger elders werkzaam waren, krachtens de bestaande regeling ook deze diensten moeten meetellen bij de berekening van het pensioen, eene verplichting van welke zij thans ontslagen zullen worden.

De ondergeteekenden kunnen dan ook niet inzien, dat raadpleging vooral van deze besturen een nut zou hebben afgeworpen, evenredig aan de vertraging welke de indiening der wetsontwerpen daarvan hadde ondervonden.

Nu echter verschillende leden prijs stelden op kennisneming van de financieele gevolgen voor onderscheidene gemeenten, zijn enkele gegevens dienaangaande in de bijlage dezer Memorie verstrekt. Die gegevens zijn verwerkt door het weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren, aan de hand van de cijfers waarover men daar beschikt. Men kan de berekening niet aan de gemeenten overlaten, omdat daarbij uit den aard der zaak naar éézelfde methode moet worden te werk gegaan.

§ 2. Met eenige verwondering vernam de Regeering, dat twijfel werd geopperd aangaande het recht om den gemeenten de verplichting tot pensionneeren op te leggen. Sinds de sociale wetgeving niet aarzelt particuliere patroons met soortgelijke verplichtingen te belasten, mag het vrijwel een overwonnen standpunt heeten over de bevoegdheid van den wetgever in deze nog te twisten. Maar afgezien hiervan, is volkomen terecht van elders betoogd, dat het in deze geldt publiekrechtelijke verhoudingen, waarbij elke vergelijking met het privaatrecht niet dan zeer behoedzaam kan worden gehanteerd. Er heeft zich gaandeweg eene communis opinio gevormd, dat de personen in publieken dienst werkzaam, aanspraak op pensioen kunnen doen gelden. Vele gemeenten toonen zich van die taak niet voldoende doordrongen, zij het dat onwil of onmacht, de onthouding te weeg brengt. Eene regeling die de verschillende diensten over en weer aan onderscheidene gemeenten en aan het Rijk bewezen, tot hun recht doet komen, is slechts van den Rijkswetgever te wachten. Deze is dan ook geroepen de taak ter hand te nemen en het spreekt wel van zelf dat hij de zorg voor de gemeentelijke ambtenaren in de eerste plaats ten laste van de gemeenten brengt. Zijn er onder haar die zich inderdaad door financieele onmacht gedwongen zien elke voorziening achterwege te laten, dan wordt de mogelijkheid van Rijkssteun in uitzicht gesteld.

De wenschelijkheid, dat het Rijk door geldelijken steun mee- werke om deze pensionneering tot stand te brengen, wordt aangedrongen met het argument, dat de gemeenten veel arbeid voor het Rijk verrichten. Nauwkeurig bezien, kan echter aan dit argument geene groote waarde worden toegekend. De Grondwet heeft het beginsel van zelfbestuur aanvaard, omdat, naar VAN HOGENDORP'S uitspraak, „al wat best door de plaatselijke besturen verricht kan worden, op de plaats zelve dient te geschieden". M. a. w. het algemeen belang wordt het best gediend,

Pensionneering van gemeenteambtenaren en van hunne weduwen en weezen.

indien, waar mogelijk, de gemeentebesturen meewerken tot verwezenlijking van de Rijkstaak. Blijf de gemeente hierin achterwege, deed volledige centralisatie hare intrede, ongetwijfeld zouden den gemeenten vele kosten worden bespaard, maar de gemeenteambtenaren zouden toch niet minder lasten behoeven op te brengen. Eer zou het omgekeerde, tengevolge juist van de centralisatie, het geval blijken. Het enig gevolg zou dus zijn, dat de belastingschuldigen allicht meer ten kantore van den Rijks-ontvanger moesten betalen dan zij minder aan den gemeentelijken fiscus verschuldigd werden.

Schijnt reeds uit dezen hoofde het beroep op de Rijks-taak welke de gemeenten mede vervullen, weinig steekhoudend, elke beteekenis ontzinkt daaraan, wanneer men bedenkt, dat de wet van 24 Mei 1897 (*Staatsblad 156*) juist mede ter wille van de diensten die de gemeenten aan het Rijk bewijzen, eene uitkeering heeft verleend. Nu moge men die uitkeering te gering noemen, men moge hare herziening meer of minder urgent achten, de pensionneering van de gemeente-ambtenaren zou toch zeker wel de minst geschikte gelegenheid zijn om incidenteel in de geldelijke verhouding tusschen Rijk en gemeenten wijziging te brengen.

Ongetwijfeld is het Rijk bij de pensionneering van de bijzondere onderwijzers in ruime mate te hulp gekomen, maar het gold daar in de eerste plaats de bevordering van de rechtsgelijkheid tusschen openbaar en bijzonder onderwijs. De Rijks-steun welke het wetsontwerp betreffende invaliditeit en ouderdom in uitzicht stelt, draagt ook een gansch ander karakter dan de hier gevraagde. Gelijk reeds in de vorige § nogmaals in het licht werd gesteld, zijn de gemeenten geroepen om de pensionneering harer ambtenaren te bekostigen en alleen wanneer haar dat bepaaldelijk onmogelijk blijkt, dient het Rijk te hulp te komen. Dat zoodanige hulp, uit hoofde van de ondervinding met art. 53 der lager onderwijswet opgedaan, stemt tot de pessimistische verwachtingen aan welke het Voorloopig Verslag uitdrukking geeft, kan geenszins worden beaamd. Natuurlijk wordt de geldelijke toestand der gemeente die steun vraagt, nauwellettend nagegaan, maar wanneer inderdaad de al te zware druk blijkt, pleegt de subsidie nimmer te worden onthouden, zij het niet altijd tot het bedrag dat de petitioneerende gemeente zich voorgespiegeld had en waarbij uit den aard der zaak meer op het plaatselijk dan op het algemeen belang is gelet. In denzelfden geest zullen e. g. de ontworpen artikelen 69 en 46 worden toegepast, maar juist de noodzakelijkheid om daarbij aan het inzicht van den verantwoordelijken minister de noodige speelruimte te laten, moet er toe leiden van het treffen van al te bindende bepalingen af te zien.

Dat eindelijk wellicht de verwachting op krachtigen Rijks-steun kan zijn gewekt, vóórdat de resultaten van den arbeid der deskundigen publiek werden, is mogelijk. Maar zoodra de daar gemaakte becijferingen aan het licht kwamen, moet het toch ieder duidelijk zijn geworden, dat alleen wanneer de last over de onderscheidene gemeenten werd verdeeld, de verwezenlijking van het beoogde doel mogelijk zou blijken. Te allen overvloede is daarop nog door den tweeden ondergeteekende kort na het verschijnen van het verslag in de Vergadering der Tweede Kamer van 16 December 1910 het juiste licht geworpen.

§ 3. De bijdragen van 3 pct. voor eigen en van 5 pct. voor weduwen- en weezenpensioen, welke op de ambtenaren kunnen worden verhaald, stemmen vrijwel overeen met de stortingen welke van de Rijksambtenaren worden gevorderd. Het valt moeilijk in te zien, waarom de gemeenteambtenaren zich zoodanige korting niet zullen kunnen getroosten, zonder wedde-verhooging. Natuurlijk dat daar, waar reeds thans gelijkwaardige pensioenaanspraken bestaan, zonder dat korting verschuldigd is, in de toekomst die korting althans aan de in dienst zijnde ambtenaren zal zijn te vergoeden, maar dit is een logisch uitvloeisel van de omstandigheid, dat daar thans reeds feitelijk van de beloning de pensioensbijdrage is afgetrokken. Het komt er dus op neer, dat de gemeenten in normale gevallen jaar-

lijks 4 pct. van de wedden hunner ambtenaren in het pensioenfonds zullen storten en nu mag zeker met reden de vraag worden gesteld, of deze verplichting werkelijk bezwaarder zal zijn dan de last welke de pensionneering in eigen beheer op de gemeentekas legt. Zeker, waar het zoogenaamde omslagstelsel bestaat en dus eenvoudig de bijdragen onder de middelen verantwoord worden, terwijl de pensioenen ten laste van de begroting van uitgaven komen, is, althans in de eerste jaren, van dien last weinig te bespeuren. Het is zelfs zeer waarschijnlijk, dat de inkomsten de uitgaven overtreffen. Maar het nageslacht zal waarlijk geen stof tot erkentelijkheid vinden jegens degenen die tot zoodanigen opzet der pensioensregeling den stoot gaven. Over 20, 30 jaren zal men zich met steeds klimmenden pensioenslast bezwaard zien, die dan telken jare uit de gewone middelen moet worden gedekt. Dat de wetsontwerpen er toe nopen in zoodanige gevallen de uitgestelde verplichtingen aanstonds te disconteeren, is veeleer als een voordeel dan als eene grief aan te merken. Dit betoog kan men niet tegemoet voeren de tegenwerping dat ook het Rijk ten aanzien van de eigen pensioenen eene soortgelijke gedragslijn sedert 1890 volgt. Vooreerst al niet, omdat een slecht voorbeeld nog niet de navolging wettigt, maar ook hierom niet, omdat het ook voor het Rijk hoog tijd wordt den eenmaal betreden weg weer te verlaten. Door de gemeenten die immers in het uiterste geval door het Rijk worden tegemoet gekomen kan nochtans de non possumus exceptie niet worden opgeworpen.

Het hier opgemerkte geldt natuurlijk in gelijke mate voor den inkoop van de vroegere diensten. Deswege zullen de gemeenten genoot worden 5 pct. over de vóór het in werking treden der wet genoten belooningen te betalen. De ondergeteekenden kunnen ook na het daartegen aangevoerde waarlijk niet inzien, dat tegen dezen prijs te duur wordt gekocht het te niet gaan van de verplichtingen welke de gemeenten die eene behoorlijke pensionneering invoerden, op zich hebben genomen. Ook ten deze wordt veel te veel op het tegenwoordige, veel te weinig op de toekomst gelet. Het is trouwens zeer opmerkelijk, dat de heftigste klachten komen van de zijden der gemeenten die reeds in het bezit eener pensionneering zijn en dus feitelijk hunne verplichtingen slechts zullen converteeren. Veel begrijpelijker zou het geweest zijn, indien de gemeenten waar nog geen regeling bestaat, klaagden over den nieuwen haar opgelegden last. Maar van die zijde zijn weinig of geen bezwaren geopperd.

De Regeering blijft dan ook van gevoelen, dat geen termen aanwezig zijn om uit 's Rijks kas te putten ter verlichting van den last die natuurlijkerwijze op de gemeenten wordt gelegd. Het door het Rijk te brengen offer zou hoogst aanzienlijk moeten zijn, indien de tegemoetkoming iets zal beteekenen. De middelen gedoogen eene dergelijke uitgave niet en er is ook waarlijk geen gegronde reden aan te voeren, waarom niet elke gemeente ook in dit opzicht hare eigen lasten zou dragen. Intusschen is de Regeering gaarne bereid den gemeenten in de wijze van betaling zooveel mogelijk tegemoet te komen. Het in het Verloopig Verslag geopperde denkbeeld om de afbetaling in 40 jaren mogelijk te maken, biedt een geschikt aanknoopingspunt. Dit denkbeeld is in de gewijzigde wetsontwerpen belichaamd. De termijn, binnen welke de terugvordering van de ambtenaren plaats vindt, moet desondanks, gelijk in het Voorloopig Verslag terecht wordt opgemerkt, op tien jaar gehandhaafd blijven. Daartegen bestaat te minder bezwaar, omdat de Regeering, zooals hieronder zal blijken, den thans in dienst zijnde ambtenaren in hunne stortingen voor vroegere diensten zeer belangrijk tegemoet wil komen.

Met de leden die den rentestandaard van $3\frac{1}{2}$ pct. goedkeurden, meenen de ondergeteekenden, dat het wenschelijk is dezen te handhaven.

Het bezwaar, dat de gemeenten die thans voordeelijker pensioens-conditiën hebben geboden, in de noodzakelijkheid zullen komen in sommige gevallen nevens het pensioen uit het Rijksfonds een bijslag te verleen, sla men niet te hoog aan. De

Pensionneering van gemeenteambtenaren en van hunne weduwen en weezen.

uit dezen hoofde verschuldigde bedragen zullen natuurlijk niet belangrijk zijn. Zij kunnen dan ook veilig uit de gewone uitgaven, wellicht bij wijze van toeslag, worden verleend. De berekening daarvan is zeer gemakkelijk, omdat men eenvoudig het pensioen heeft vast te stellen waarop de gemeentelijke verordening aanspraak gaf en daarvan het pensioen volgens de nieuwe wetten heeft af te trekken. Het geldt hier trouwens slechts een overgangstoestand welke komt te vervallen, zoodra de thans in dienst zijnde ambtenaren van het tooneel zijn verdwenen.

Dat ter vaststelling van de vroeger genoten belooningen men zich eveneens moeite zal hebben te getroosten, ligt voor de hand. Maar wil men zich die moeite geven, dan zal de vaststelling ongetwijfeld met grooter gemak kunnen geschieden dan indertijd ten aanzien van de onderwijzers werkzaam bij het bijzonder lager onderwijs. Immers thans staat men tegenover belooningen door publieke lichamen toegekend, die dus in veel ruimer mate dan particulieren over de bescheiden beschikken welke voor dit doel vereischt worden. In elk geval is het systeem van de wetsontwerpen veel billijker dan het in het Voorloopig Verslag aanbevolen denkbeeld om het op 1 Januari 1913 genoten loon tot grondslag te nemen. Immers naar alle waarschijnlijkheid is dit de hoogste belooning die in vroegeren dienst is genoten. Allicht is zij door langzame opklimming verkregen, zoodat op deze basis eene veel te hooge inkoopsom zou worden gevestigd.

Dat eindelijk de gemeenten tengevolge van de mogelijkheid voor de in dienst zijnde ambtenaren om de toetreding tot het Rijksfonds te weigeren, alleen met de slechte 'risico's zullen worden belast, is eene voorspelling die elken grond mist, omdat, gelijk uit het vervolg dezer memorie blijkt, er geen kwestie zal zijn van keuze tusschen Rijks- en gemeentelijke regeling.

Uit het voorafgaande volgt reeds, dat de Regeering, bereid eene concessie te doen tengevolge waarvan de gemeenten op uiterst gemakkelijke wijze zich van hare verplichtingen zullen kunnen kwijten, niet kan treden in de denkbeelden welke nader zijn ontwikkeld om den last voor de plaatselijke besturen te verlichten. De geleidelijke afbetaling in 40 jaar biedt trouwens de voordeelen van het z.g. omslag-stelsel zonder in de boven geschetste groote bezwaren te vervallen, welke ook in het Voorloopig Verslag op zeer juiste wijze zijn ontwikkeld.

Ook het plan om den grooten gemeenten toe te staan de pensionneering in eigen beheer te houden en a fortiori dat om allen gemeenten vrijheid te laten, moet ten sterkste worden ontraden. Zeer terecht is daartegen reeds van andere zijde in het Voorloopig Verslag aangevoerd, dat aldus een der groote voordeelen van de uniforme regeling verloren zou gaan. Immers hoe grooter het fonds, hoe geringer het risico en hoe kleiner in verhouding de administratiekosten, zoodat een minimum van premie met een maximum van uitkeering kan gepaard gaan. Bovendien is alleen langs dezen weg op afdoende wijze te verzekeren, dat de diensten in de eene gemeente doorgebracht, geheel op denzelfden voet in de andere kunnen geldig gemaakt worden. Eindelijk vergete men niet, dat het stellen van minimum-eischen en het toezicht op de naleving daarvan voor gemeenten waar ver uiteenlopende toestanden bestaan, verre van gemakkelijk zou blijken.

§ 4. De bijdragen die voor diensten na het in werking treden der wet bewezen, van de ambtenaren zullen worden gevorderd, stemmen, gelijk reeds hierboven bleek, vrijwel overeen met de kortingen, aan welke de burgerlijke ambtenaren onderworpen zijn. Er kan geen sprake van wezen de gemeentambtenaren op voordeeler voet dan hunne collega's in Rijksdienst te behandelen. Reeds uit dezen hoofde moeten dan ook alle denkbeelden om aldus de nieuwe categorie van pensioengerechtigden te bevoordeelen, worden teruggewezen. Trouwens ging men op deze plannen in, dan zouden allicht

de gemaakte berekeningen falen en zou een nieuw tijdrovend onderzoek noodig zijn.

Anders echter staat de zaak met de extra bijdrage van 3 pct., welke ingevolge art. 41 j^o 43 van wetsontwerp n°. II verschuldigd kan worden door de bij het in werking treden van de wetten in dienst zijnde ambtenaren. Inderdaad zal een over tien jaar verdeelde heffing van 6 pct. van het totaal der vroeger genoten inkomsten (3 pct. voor den inkoop voor eigen pensioen benevens de bedoelde extra-bijdrage) op vele ambtenaars-budgetten een uiterst zwaren druk leggen. De ondergeteekenden hadden zich dan ook gevleid, dat de gemeenten in de meeste gevallen haren ambtenaren zouden zijn tegemoet gekomen en niet het maximum van 6 pct. te hunnen laste hebben gelaten. Intusschen moeten zij erkennen, dat bij de oppositie welke tegen den financieelen opzet der ontwerpen van de zijde van verschillende gemeentebesturen wordt gevoerd, daarop niet veel uitzicht bestaat. De Regeering is daarom te rade geworden, of hier niet ten laste van 's Rijks schatkist hulp ware te schaffen en zij is tot de slotsom gekomen, dat daarvoor inderdaad wel termen bestaan. De hulp zou in dezen vorm kunnen geboden worden, dat hetgeen ten laste van de hierbedoelde ambtenaren kan worden gebracht, worde gereduceerd van zes tot drie pct.; zij betalen derhalve, evenals de andere, hetzelfde percentage als zij in de toekomst telken jare voor eigen pensioen bijdragen. Het Rijk zal dan aan het fonds de 3 pct. voor weduwen- en weezenpensioen moeten aanzuiveren, waarmee, blijkens de gemaakte berekening, een bedrag van f 9 600 000 is gemoeid. Intusschen behoeft dit bedrag niet aanstonds in het fonds te worden gestort. Het kan in annuïteiten over 40 jaar verdeeld, worden aangezuiverd. Telken jare zal dan de Staatsbegrooting met f 450 000 zijn te belasten. Tegenover dezen last moet echter het Rijk zich de bevoegdheid voorbehouden om, wanneer de wetenschappelijke balansen wijzen op batige saldo's, deze tot het totaal bedrag van de f 9 600 000 met de rente, aan zich te trekken tot delging van deze geheel onverplichte schuld. In dezen geest is het wetsontwerp n°. II gewijzigd.

§ 5. Het is begrijpelijk, dat het denkbeeld om ambtenaren uit te sluiten die bij het in werking treden der wetten den 65-jarigen leeftijd reeds hebben bereikt, weinig sympathie ontmoette. Dezen toch hebben juist aan de ontworpen voorziening het meest behoefte en wellicht heeft men juist met hun ontslag gewacht, totdat er gelegenheid zou zijn hun dat te geven, zonder hen broodeloos te maken.

Er bestaat geen aanleiding om de wethouders niet op denzelfden voet als de eigenlijk gezegde gemeente-ambtenaren in het genot van de aanspraken op pensioen te doen deelen. Zij bewijzen der gemeente ongetwijfeld niet minder belangrijke diensten.

Nu de inkoop van vroegere diensten zooveel wordt vergemakkelijkt, zullen de bezwaren tegen het belasten van de gemeente, wier dienst de ambtenaar heeft verlaten, ongetwijfeld ook minder hoog worden aangeslagen. Eene andere oplossing dan het wetsontwerp koos, is trouwens niet wel mogelijk. Immers brengt men de betaling van die diensten ten laste van de gemeente waar de ambtenaar zijne nieuwe functiën heeft aanvaard of zal aanvaarden, dan stuit men aanstonds op veel grooter bedenkingen. Deze laatste gemeente heeft van de vroegere diensten weinig of geen voordeel genoten. Het is dus uiterst onbillijk haar met kosten deswege te belasten. En voor de toekomst zou deze oplossing er natuurlijk toe leiden, dat een ambtenaar die een keten van vroegere diensten na zich sleept, uiterst moeilijk in eene andere gemeente plaatsing kan erlangen, omdat dan immers zijne benoeming al te zware lasten op de gemeentekas zou leggen. Voor de regeling van het ontwerp pleit ten slotte bovendien, dat de gemeenten, wier dienst de ambtenaar verliet, van zijne werkzaamheid profiteerden en, hetzij van den feitelijken, hetzij van den moreelen pensioenslast ontheven werden.

Te zijner tijd zal zijn te overwegen of aan hen die vóór hunne benoeming tot gemeente-ambtenaar aan eene gemeente

zoogenaamde zijdelingsche diensten hebben bewezen, de gelegenheid behoort te worden geboden, die diensten voor pensioen in te koop.

§ 6. Na de tegemoetkoming welke, blijkens het meegeedele onder § 4, de Regeering van zins is aan de bij het in werking treden van de wetten in dienst zijnde ambtenaren te verleenen, bestaat voor de vrees, dat een belangrijk aantal dier ambtenaren de voordeelen welke deze wetsontwerpen bieden, zal versmaden, niet de minste reden meer. Dat met name de ouderen goedkoop bij eene particuliere maatschappij terecht zouden kunnen komen, zal thans zeker niemand meer kunnen beweren. Met grond mag dan ook verwacht worden, dat de overgrote meerderheid zal toetreden, zoodat de gemaakte berekeningen welke, zij het ook aan den veiligen kant, op die onderstelling zijn gebaseerd, onverkort gehandhaafd kunnen blijven.

De opmerking over den inkoop van jaren, waarvoor de inkooppremie te laag zou zijn, moet op een misverstand berusten. De premie is immers steeds gelijk en alleen de som waarover zij wordt berekend, wisselt naar gelang van de hoegrootheid der genoten belooning. Afgezien hiervan moeten, gelijk terecht van elders in het Voorloopig Verslag wordt opgemerkt, of alle vroegere dienstjaren of geen enkel vroeger dienstjaar worden ingekocht. Eene schifting kan den ambtenaar niet worden toegestaan. Daarentegen kan, gelijk duidelijk blijkt uit art. 15, onder *b*, in verband met art. 62, ontwerp I, vroegere dienst, mits in zijn geheel, naar verlangen al dan niet worden ingekocht, waar het geldt eigen pensioen. Gevolg van den niet-inkoop zal zijn, dat de vroegere jaren ook niet meetellen bij de berekening van het pensioen. Ten aanzien van het weduwen- en weezenpensioen, dat geen verband houdt met den diensttijd, staat de zaak anders. Art. 41 ontwerp II dwingt tot betaling over vroegere jaren voor ieder bij het in werking treden van de wetten in dienst zijnde ambtenaar, die aanspraak wil maken op weduwen- en weezenpensioen, maar deze verplichting zal, volgens het gewijzigd wetsontwerp, door den Staat worden overgenomen.

§ 7. Dat de gemeenteambtenaar reeds op 60-jarigen leeftijd recht op ouderdompensioen behoort te hebben, kunnen de ondergeteekenden niet toegeven. Zij zien niet in waarom voor dien ambtenaar de leeftijdsgrens voor pensioen lager behoort te zijn dan voor den burgerlijken Rijksambtenaar en voor den onderwijzer.

Grondslag voor het recht van den ambtenaar op pensioen is de dienstbetrekking tusschen hem en het publieke lichaam, dat hij dient. Billijk is de eisch dat het dienstverband, wil de niet door den dienst invalide geworden ambtenaar er het recht op pensioen wegens infirmitieit aan ontleenen, van niet te korten duur zij. Een minimum van tien jaren is niet te ruim. Ook aan den burgerlijken Rijksambtenaar en den onderwijzer kan eerst na een tienjarigen diensttijd invaliditeitspensioen worden toegekend. Waarom zou voor den gemeenteambtenaar zoodanig pensioen na korteren dienst verkrijgbaar moeten zijn? Het beroep op den termijn van drie jaren in het wetsontwerp betreffende de invaliditeits- en ouderdomsverzekering gaat niet op, omdat de pensioensaanspraken die het onderwerp uitmaken der bij dat ontwerp voorgedragen regeling op geheel anderen grondslag steunen dan die van den ambtenaar als zoodanig. Ook dat op de pensioensverordeningen in verschillende gemeenten moet worden afgewezen. In het algemeen kunnen de onderling sterk uiteenlopende gemeentelijke pensioensregelingen niet tot voorbeeld strekken voor eene voor alle gemeenteambtenaren gelijke wettelijke voorziening die op de gronden, in de Memorie van Toelichting aangevoerd, zich zooveel mogelijk behoort aan te sluiten aan de pensioensbepalingen voor de burgerlijke ambtenaren in Rijksdienst.

Het ware, naar de meening van de ondergeteekenden, in beginsel verkeerd aan het tweede lid van art. 3 van het wetsontwerp n°. I de door sommige leden verlangde uitbreiding

te geven. Voor eene regeling die den Staat belast met de zorg voor den ouden dag van een gewezen ambtenaar, die uit eigen beweging, vóór het bereiken van den 65-jarigen leeftijd en niet onder den dwang van invaliditeit zijne dienstbetrekking tot den Staat verbrak, is huns inziens, geen deugdelijk motief aan te voeren. Zoo zag ook de burgerlijke pensioenwetgever het in, die mede slechts aan niet op eigen verzoek ontslagen gewezen ambtenaren het uitzicht opende op pensioen.

De leden die van oordeel zijn dat, door de deelhebbers in het op te richten fonds zelf te kiezen vertegenwoordigers, medebeheerders behooren te zijn, verliezen, naar het schijnt, uit het oog dat het fonds niet zal zijn een kapitaal, waarop de deelhebbers als zoodanig rechten zullen kunnen doen gelden, maar een zelfstandig, aan alle niet door de wet gevestigde aanspraken onttrokken vermogens-object voor welks richtig beheer het Rijk de volle verantwoordelijkheid draagt. Aan enkelen van hen, voor wier na te laten betrekkingen het fonds het pensioen moet verschaffen, eenig toezicht op het beheer toe te kennen, is gemotiveerd, maar van verder medezeggenschap kan geen sprake zijn.

Voor het verleenen van invloed op den gang van zaken aan de gemeenten, omdat zij ten behoeve van het fonds bijdragen, bestaat naar het voorkomt, geen voldoende grond. Leden van gemeentebesturen zullen overigens in het college van commissarissen wel niet ontbreken.

De ondergeteekenden stemmen geheel in met hetgeen in het Voorloopig Verslag is aangevoerd ter bestrijding van den wensch van eenige leden om aan den deelgerechtigden in het fonds en aan de gemeentebesturen invloed te geven op de toepassing van de wet.

Eventueele batige saldo's van het fonds zullen ingevolge het gewijzigd art. 43 van wetsontwerp n°. II in de eerste plaats worden besteed om aan het Rijk terug te geven hetgeen het op grond van art. 42 van dat wetsontwerp aan het fonds heeft bijgedragen. Aan hetgeen niet voor dat doel noodig is zal later bij de wet eene bestemming zijn te geven. De winst geheel of voor een deel aan de gemeenten ten goede te doen toekomen, ware naar de meening van de ondergeteekenden, eene volkomen ongerechtvaardigde wijze van besteding.

De bepaling dat een ambtenaar slechts al zijne vroegere dienstjaren voor pensioen kan inkoop moet met het oog op de belangen van het fonds gehandhaafd worden. Deze verzetten er zich tegen dat b.v. een ambtenaar die over een gedeelte van zijn vroegeren diensttijd eene lage belooning heeft genoten, overgaat tot den inkoop alleen van dat deel, niet van het andere, waarover hij eene hoogere bijdrage verschuldigd zou zijn.

Overwogen zal worden of uitbreiding behoort te worden gegeven aan de wet van 24 Juli 1903 (*Staatsblad* n°. 245) in dien zin, dat ook het gelijktijdig genot van pensioen ten laste van het nieuwe fonds en van rente ingevolge de Ongevallenwet 1901 wordt uitgesloten. Eene regeling als in het Voorloopig Verslag voor het geval van bedoelde cumulatie aan de hand wordt gedaan, zou in deze wetten misplaatst zijn.

Geen gevolg kan worden gegeven aan den aandrang van sommige leden tot het opnemen van overgangsbepalingen die aan de bij het in werking treden van deze wetten in dienst zijnde gemeenteambtenaren met pensioensaanspraken, ontleend aan gemeentelijke pensioensregelingen, milder dan deze voorzieningen, onder de werking van de nieuwe bepalingen absoluut gelijkwaardige aanspraken verzekeren. Met de leden die dezen aandrang bestreden zijn de ondergeteekenden van oordeel, dat voorschriften van die strekking in haren zorg voor het behoud van verkregen rechten te ver zouden gaan en in de toepassing groote moeilijkheden zouden opleveren.

Intusschen ligt in de bij Nota van wijziging voorgestelde aanvulling van art. 70 van wetsontwerp n°. I en van art. 47 van wetsontwerp n°. II eene belangrijke tegemoetkoming aan bovenstaand verlangen. De in het toezicht van Gedeputeerde Staten gelegen waarborg tegen miskenning van gerechtvaardigde aanspraken, wordt door het voorschrift, dat van de bij het inwerkingtreden van deze wetten vigeerende gemeentelijke

pensioensverordeningen de bepalingen, die in vrijgevigens zin van de wettelijke regelingen afwijken, vóór 1 April 1914 moeten worden herzien, in niet geringe mate versterkt.

Ten opzichte van het spoedig tot stand brengen van eene regeling van de rechtspositie der ambtenaren kunnen de ondergeteekenden bezwaarlijk in dit verband eenige toezegging doen.

De bij het inwerking treden van deze wetten van kracht zijnde gemeentelijke pensioensverordeningen vervallen, voor zoover zij geen bepalingen behelzen, die op grond van genoemde artikelen 70 (wetsontwerp I) en 47 (wetsontwerp II) moeten worden herzien. Niet ten behoeve van de ambtenaren die de bij art. 61 van wetsontwerp n°. I of de bij art. 44 van wetsontwerp n°. II bedoelde verklaring afleggen behooren bestaande verordeningen te blijven gelden. Het is geenszins de bedoeling van die artikelen den op het tijdstip van het inwerking treden van deze wetten in dienst zijnden ambtenaar met betrekking tot zijne pensioensaanvragen de keuze te laten tusschen de op dat tijdstip te zijnen opzichte van toepassing zijnde gemeentelijke verordening en de wettelijke regelingen.

§ 8. Met het maken van eene pensioenregeling voor de leeraren aan vakscholen behoort — naar door de Regeering reeds meermalen, in antwoord op gelijken aandrang als thans wederom van eenige leden is uitgegaan, werd opgemerkt — te worden gewacht totdat eene organisatie van het vakonderwijs in zijn geheel zal zijn tot stand gebracht.

Ook voor het in het leven roepen van pensioensbepalingen voor het onderwijzerspersoneel aan scholen voor zwakzinnigen achten de ondergeteekenden het oogenblik nog niet gekomen.

Trouwens voor zooveel de onderwijzers aan dergelijke scholen gemeenteambtenaren zijn, vallen zij onder de toepassing van de onderhavige wetsvoordrachten.

Artikelen.

Wetsontwerp n°. I.

Art. 1. Het op te richten fonds zal zijn een rechtspersoon met eigen vermogen. Het zal geheel op eigen wicken drijven. In eventuele tekorten zal de Staat niet hebben te voorzien, tenzij eene speciale wet hem tot dekking verplicht (art. 55). Overschotten zullen hem slechts ten goede komen voorzover dit bij de wet zal zijn bepaald (art. 43 van wetsontwerp n°. II).

Te allen overvloede is de rechtspositie door eene aanvulling van de artt. 50 en 51 buiten twijfel gesteld.

Art. 2. Wanneer de directie van een gemeentelijk bedrijf krachtens haar bij verordening of door burgemeester en wethouders verstrekte opdracht personen in het bedrijf aanstelt, hebben die personen eene benoeming vanwege den gemeenteraad of het dagelijksch bestuur en zijn zij op grond van de duidelijke bewoordingen van dit artikel gemeenteambtenaren in den zin der wet.

Hij, die in dienstbetrekking staande tot een gemeenteambtenaar of tot eene gemeentelijke instelling, aan eene gemeente diensten bewijst, is geen gemeenteambtenaar en ontleent dus geen pensioensaanvragen aan deze wet. Zooals reeds vroeger werd opgemerkt, zal te zijner tijd zijn te overwegen of de gelegenheid behoort te worden geboden zulke, zoogenaamde zijdelingsche, diensten voor pensioen in te koop.

In welke verhouding het personeel van Godshuizen en dergelijke inrichtingen als in het Voorloopig Verslag bedoeld tot de gemeente staat, kan niet zonder nader onderzoek worden beoordeeld. Wel schijnt te mogen worden aangenomen dat de ambtenaren en beambten der zoogenaamde Godshuizen te 's Hertogenbosch niet vallen onder de omschrijving van gemeenteambtenaren onder A. Maar er zouden goede redenen voor kunnen blijken te bestaan hen als gemeenteambtenaren aan te merken, evenals ten aanzien van sommige categorieën van personen, niet vallende onder art. 2 der Burgerlijke Pensioen-

wet, door den wetgever is bepaald dat zij voor wat de aanspraak op pensioen betreft als burgerlijke ambtenaren zijn te beschouwen. Ook zijn er wellicht nog andere functionarissen ten opzichte van wie hetzelfde geldt. Daarom is alsnog onder A de bepaling opgenomen dat onder gemeenteambtenaren ook zijn te verstaan, zij die bij de wet als gemeenteambtenaar worden aangemerkt.

De meening dat de onderwijzers bedoeld in de artt. 45 en 73 der Wet tot regeling van het lager onderwijs gemeenteambtenaren zijn, in den zin dezer wet, is juist.

Naar het oordeel van de ondergeteekenden behoeft niet te worden gevreesd, dat een gemeenteambtenaar zonder formeele aanstelling niet eenig stuk, hetzij uit in zijn bezit zijnde, op zijn diensttijd betrekking hebbende gegevens, hetzij uit het archief der betrokken gemeente zal kunnen overleggen, dat als bewijs van zijne benoeming dienst kan doen.

Emolumenten en percentsgewijze belooningen vallen, zoo zij als vaste inkomsten aan eene gemeentelijke betrekking zijn verbonden — d. w. z. door ieder die deze betrekking vervult ten allen tijde worden genoten — onder het begrip „wedde”.

In lit *h* is achter: „huisvesting”, ingelascht: „kleeding”.

De invoeging van de woorden: „ter beoordeeling van den Minister van Financiën” vóór „strekken” is onnoodig omdat krachtens art. 22 de pensioensgrondslagen — gelijk aan de weddebedragen — door dien Minister worden vastgesteld.

Het kan wenschelijk voorkomen voor de aan de waarneming van eene betrekking verbonden onkosten niet eene speciale vergoeding te geven, doch het salaris op zoodanig bedrag te stellen dat die onkosten er, met behoud van eene billijke belooning voor de te bewijzen diensten, uit kunnen worden bestreden. Over inkomsten waarvan het bedrag op dien voet is bepaald, handelt de tweede zinsnede van lit. *h*.

De derde zinsnede past volkomen in het stelsel dat uitsluitend *vaste* inkomsten als wedde zijn aan te merken. Rationeel is het om hetgeen gedurende slechts vier achtereenvolgende jaren als belooning is genoten als eene inkomst van tijdelijken aard te beschouwen.

Art. 3. Tegen de aanwijzing bij algemeenen maatregel van bestuur van de betrekkingen, bedoeld in lit. *a*, kan, naar het voorkomt, geen gegronde bedenking bestaan, waar de omschrijving van den aard der betrekkingen voorkomt in de wet en deze dus de grens aangeeft die bij de nominatieve vaststelling van de ambten moet worden in acht genomen.

Voor hen, die in die betrekkingen werkzaam zijn, is het een belangrijk voordeel reeds op 55 jarigen leeftijd pensioen te kunnen verkrijgen zonder door overlegging van eene geneeskundige verklaring het bewijs te behoeven te leveren dat zij voor het verder waarnemen van hun ambt ongeschikt zijn.

De ondergeteekenden zien er de noodzakelijkheid niet van in, ten opzichte van die ambtenaren de vrijgevigheid nog verder uit te strekken door te bepalen dat bij de berekening van hun pensioen elk jaar van hun diensttijd voor meer dan een jaar in rekening zal worden gebracht. Eene regeling in dien zin bestaat ook niet voor de burgerlijke ambtenaren, die op grond van art. 3 der Burgerlijke Pensioenwet op 55-jarigen leeftijd recht hebben op ouderdomspensioen.

Wel gingen er ook bij de behandeling van het ontwerp dier wet in de Tweede Kamer stemmen op, die het billijke en rationeele van zoodanige uitzonderingsbepaling bepleitten, doch de wetgever bleef voor dien, zijns inziens niet voldoende gemotiveerden aandrang, doof.

De redactie van de tweede zinsnede van lit. *b* geeft de bedoeling juist weer. Die, aangegeven in het Voorloopig Verslag, zich aansluitende aan de terminologie der Ongevallenwet, is te ruim. De ziekten of gebreken moeten in dienst, onder niet normale omstandigheden bekomen en door deze veroorzaakt zijn. Op zoogenaamde beroepsziekten behoort de bepaling niet te slaan.

Het beroep van de voorstanders der lezing „in en door den dienst” op de redactie van de corresponderende bepaling der

Pensionneering van gemeenteambtenaren en van hunne weduwen en weezen.

Burgerlijke Pensioenwet, berust op eene vergissing. In art. 7b dier wet vindt men een geheel andere formulering.

De ondergeteekenden zien niet in dat de door enkele leden voor het slot dezer zinsnede aangegeven lezing uit een redactioneel oogpunt de voorkeur verdient boven die van het wetsontwerp.

Aan de derde zinsnede van lit. b ligt ten grondslag de overweging dat wanneer meer dan twee jaren na het ontstaan van de ziekte of het gebrek ongeschiktheid voor den dienst wordt geconstateerd, redelijkerwijze moet worden aangenomen dat er tusschen de ongeschiktheid en de aan de ziekte of het gebrek voorafgegane gewelddadigheid of bijzondere omstandigheid geen oorzakelijk verband bestaat. Het is den ondergeteekenden niet duidelijk welke overweging de leden die zich met deze zinsnede niet kunnen vereenigen, voor de hier genoemde in de plaats zouden willen stellen en hoe de bepaling volgens hen zou moeten luiden. Zij wenschen „dien termijn te laten aanvangen op het tijdstip van ontslagneming”. Maar tot het bestaan of tot het gemis van het bedoelde oorzakelijk verband kan toch bezwaarlijk worden geconcludeerd uit den duur van het tijdsverloop tusschen het tijdstip waarop de ambtenaar wordt ontslagen en dat waarop hij voor den dienst wordt afgekeurd.

Wanneer — in het stelsel van het wetsontwerp — in een geval waarin de ongeschiktheid voor verdere dienstprestatie eerst na den voorgeschreven termijn van twee jaren wordt geconstateerd, er duidelijke aanwijzingen bestaan dat de ongeschiktheid op rekening is te stellen van de geweldpleging waaraan de ambtenaar heeft bloot gestaan of van de bijzondere omstandigheid die zich bij de uitoefening van den dienst heeft voorgedaan, vindt men in toepassing van art. 58 het middel om ten opzichte van den belanghebbende de billijkheid te betrachten door hem, met afwijking van den gewonen regel, in het genot van maximum-pensioen te stellen.

Hetgeen door eenige leden tegen lit c is aangevoerd moge wellicht in theorie volkomen juist zijn, als uitgangspunt voor eene wettelijke regeling die te rekenen heeft met de praktijk, kan het niet in aanmerking komen. Cumulatie van pensioen en gemeentelijk wachtgeld behoort te zijn uitgesloten. Dat dit ook werkelijk het geval zij, daarvoor heeft de wetgever te zorgen, omdat er niet de minste zekerheid bestaat, dat de gemeenten, wordt het aan haar overgelaten bij het maken van wachtgeldregelingen met dien eisch rekening te houden, inderdaad aan dezen recht zullen laten wedervaren.

Achter „behoorde” is eene komma aangebracht.

De redactie van het tweede lid behelst, naar het oordeel van de ondergeteekenden, niets dat grond kan opleveren voor de meening, dat de invaliditeit van den gewezen ambtenaar, wil zij hem recht geven op pensioen, vóór zijn ontslag moet zijn ontstaan. De door enkele leden verlangde verduidelijking komt hun daarom onnoodig voor.

Een ingevolge dit lid toegekend invaliditeitspensioen gaat niet in met het tijdstip waarop de ongeschiktheid voor den dienst is geconstateerd maar met dat, waarop de pensioensaanvraag inkomt bij het Departement van Financiën (Art. 26).

De ondergeteekenden kunnen geenszins toegeven dat men de ambtenaren die op grond van lit a. op 55-jarigen leeftijd recht hebben op ouderdompensioen, dat recht uit een billijkheidsoogpunt moet doen behouden, wanneer zij vóór dien leeftijd te hebben bereikt, niet op eigen verzoek uit hunne betrekking worden ontslagen.

Ten opzichte van den oud-ambtenaar van 55 jaren, die misschien reeds geruimen tijd de rust van een ambteloos leven geniet, gelijke mildheid te betrachten als ten aanzien van den 55-jarige die nog fungeert, doch die, omdat hij zijn ambt niet meer geheel naar behooren kan waarnemen, den dienst verlaat, ware, huns inziens, eene ongemotiveerde vrijgevigheid.

Het cijfer „6” in dit lid is vervangen door „7”.

Art. 4. Het is billijk dat in de gevallen, genoemd in het vijfde lid, de kosten van het geneeskundig onderzoek door den

belanghebbende worden gedragen. De bepaling dat hij, die bij een door hem verlangd onderzoek niet ongeschikt wordt verklaard voor den dienst, het onderzoek bekostigt, werkt ook preventief tegen het lichtvaardig aanvragen van keuring.

De ondergeteekenden zien de noodzakelijkheid niet in van het opnemen van een voorschrift, dat de geneeskundigen verplicht hunne diensten te bewijzen tegen een door de Kroon vast te stellen tarief. In de praktijk der Burgerlijke Pensioenwet is van de behoefte aan zulk eene voorziening niet gebleken.

De vraag van enkele leden of het registreren van de op het geneeskundig onderzoek betrekking hebbende stukken niet achterwege kan blijven, moet op de door andere leden aangevoerde gronden ontkennend worden beantwoord.

Art. 4 en 5. Wanneer de geneeskundigen tot de conclusie komen dat er geen ongeschiktheid voor verdere dienstprestatie of geen oorzakelijk verband als in artikel 5 bedoeld, bestaat, zijn de Pensioenraad in zijn advies en de Kroon bij Hare beschikking aan die uitspraak gebonden. Maar de wet legt zoodanigen band niet aan ten opzichte van eene geneeskundige verklaring in tegengestelden zin. De Pensioenraad is volkomen vrij in de waardeering van de gronden waarop het bevestigend antwoord der doktoren op de aan hun oordeel onderworpen vraag steunt. Acht hij de deskundige uitspraak niet voldoende gemotiveerd, dan adviseert hij tot niet toekenning van pensioen of van maximum-pensioen.

En de Kroon zal de motieven der geneeskundigen en die van den Raad tegenover elkander stellen en naar eigen inzicht tusschen beide kiezen.

Art. 5. In het tweede lid is het woord „derde” vervangen door „vierde”.

Art. 7. Tegen aanvulling van dit artikel in den door sommige leden aangegeven zin bestaat het bezwaar dat het bestaan van het opzet in den regel uiterst moeilijk te bewijzen zou zijn. De bepaling zou dan ook waarschijnlijk eene doode letter blijven.

Art. 8. Ook het pensioen van den burgerlijken Rijksambtenaar wordt berekend over hetgeen hem over zijne laatste vijf dienstjaren tot pensioensgrondslag heeft gescrekt. In het opnemen in deze wet van de in het Voorloopig Verslag aanbevolen regeling zouden de ondergeteekenden met het oog zoowel op het beginsel dat de pensioensregeling voor de gemeenteambtenaren zich zooveel mogelijk aan de Burgerlijke Pensioenwet behoort aan te sluiten, als op de geldelijke gevolgen voor het fonds, zeer ernstig bezwaar zien.

Art. 12. De bij dit artikel door sommige leden bepleite wenschelijkheid wordt door de ondergeteekenden niet beaamd. De gemeenteambtenaar moet uit het op te richten fonds in de zorg voor zijn ouden dag zooveel mogelijk worden tegemoet gekomen. De tegemoetkoming moet worden verleend naar voor alle ambtenaren gelijke regelen. Laat de geldelijke toestand van het fonds verzorging op eenigszins ruimere schaal toe, dan moet die ruimte van middelen ook wederom aan alle deelgerechtigden ten goede komen. In beginsel verkeerd ware het den ambtenaren die niet opzien tegen eene hoogere bijdrage, de gelegenheid te openen zich tegen betaling van eene extra premie een pensioen ten laste van het fonds te verzekeren, hooger dan de normale uitkeering.

Hen die deze onvoldoende achten en zich een offer voor een suppletoir pensioen kunnen getroosten, late men zich verzekeren bij particuliere maatschappijen tegen de bij deze geldende tarieven. Het ligt geenszins op den weg van het fonds zijn werkring op bovenbedoelden voet ten koste van de levensverzekeringmaatschappijen uit te breiden.

Niet onjuist is het, naar het voorkomt, dat in „twee derden gedeelte”, de meervoudsvorm is gebezigd.

Pensionneering van gemeenteambtenaren en van hunne weduwen en weezen.

Art. 15. Over den tijd die na de inwerkingtreding van deze wet in gemeentelijke betrekkingen wordt doorgebracht, kan geen pensioen ten laste van eene gemeente worden verleend, behalve dan dat, zooals reeds vroeger werd opgemerkt, de gelegenheid moet bestaan om aan ambtenaren die bij het in werking treden van de wet in dienst zijn van eene gemeente met eene pensioenverordening, vrijgeviger dan de wettelijke regeling, een over hun diensttijd berekend aanvullend gemeentelijk pensioen toe te kennen.

De tijd gedurende welken gemeentelijk wachtgeld wordt genoten, komt bij de regeling van het pensioen niet als diensttijd in aanmerking, omdat het pensioen berekend wordt uitsluitend over den tijd in werkelijken dienst doorgebracht.

Bijgedragen wordt door de gemeenten alleen voor de in dienst zijnde ambtenaren. Voor een ontslagen, op wachtgeld gesteld ambtenaar wordt dus niet betaald.

Tijd gedurende welken krachtens eene aanstelling op proef is gewerkt en dus als tijdelijk gemeenteambtenaar dienst is gedaan, komt onder de bij lit. *c* genoemde voorwaarden bij de regeling van het pensioen als diensttijd in aanmerking.

In lit. *b* en in lit. *c* is „tweede lid van lit. *a*” vervangen door „tweede zinsnede van lit. *a*”.

Art. 16. Er is, naar de meening van de ondergeteekenden, niets onbillijks in gelegen dat voor de bezoldigde ambtenaren van den burgerlijken stand, die vóór het in werking treden van de wet van 1 Februari 1904 (*Staatsblad* n°. 25), krachtens hun als gemeentesecretaris of als secretarie-ambtenaar verstrekte opdracht werkzaamheden met betrekking tot den burgerlijken stand verrichtten, de tijd gedurende welken zij dat werk praesteerden slechts bij hunne pensionneering in die hoedanigheid als diensttijd in aanmerking komt.

Art. 22. Op den in de Memorie van Toelichting aangevoerden grond is het zeer noodig dat de pensioensgrondslagen aan het Departement van Financiën worden vastgesteld. De algemeene maatregel van bestuur, bedoeld in art. 71, zal regelen de wijze van verschaffing van de voor de vaststelling benodigde gegevens. Het voornemen bestaat den gemeentebesturen de verplichting op te leggen na afloop van elk vierendeeljaars aan den Pensioenraad voor de gemeente-ambtenaren afschriften te zenden van de besluiten, betrekking hebbende op de benoemingen en de veranderingen in bezoldiging die in het afgelopen kwartaal hebben plaats gehad. De Raad zal vervolgens die stukken met zijn advies aan den Minister van Financiën moeten doen toekomen.

Aan de omstandigheid dat het Rijk niet bijdraagt in het fonds kan bezwaarlijk een argument worden ontleend ter bestrijding van eene bepaling die aan het Rijksgezag eene bemoeiing opdraagt ter bevordering van eene juiste toepassing van de wet. Het gewijzigd wetsontwerp II (zie artt. 42 en 43) moet bovendien de opmerking geheel doen vervallen.

Art. 25. De ondergeteekenden nemen de vrijheid voor het antwoord op de opmerkingen omtrent dit artikel te verwijzen naar de spoedig te wachten Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer betreffende wetsontwerp n°. 223.

Art. 29. Dat art. 7 der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* n°. 268) spreekt van „vreemden Staatsdienst” is, naar de meening van de ondergeteekenden, geen reden om die terminologie ook hier te bezigen. Het moge niet gemotiveerd zijn aan het aannemen van elke openbare bediening, door eene vreemde Regeering opgedragen, het verlies van het Nederlandschap te verbinden, het aanvaarden van elke zoodanige functie levert, huns inziens, wel grond op om een na ontslag uit den publieken dienst hier te lande verkregen pensioen te doen vervallen.

Het bezwaar van enkele leden tegen litt. *c* is reeds in het Voorloopig Verslag door andere leden op juiste gronden weerlegd.

Art. 32. In het belang van de administratie behoort op den regel, gesteld bij dit artikel, geen uitzondering te worden toegelaten.

Art. 33. De voor het derde lid aangegeven redactie is, naar het voorkomt, minder juist. Onder „gemeenten” zou niet anders kunnen worden verstaan dan „gemeentebesturen”. De gemeenteontvangers zouden dus uitvallen.

Art. 34. Wanneer het bestuur van eene instelling, die een gepensioneerde in verpleging neemt, verzuimt de hand te leggen op het bewijs van inschrijving van diens pensioen, kan de instelling schade lijden omdat het pensioen alleen tegen overlegging van dat bewijs kan worden geïnd en de gepensioneerde het zich kan doen uitbetalen om het ten eigen bate te gebruiken. Daarom schijnt een voorschrift dat het zich in bezit stellen van de betrokken pensioensacte aan zulk een bestuur als verplichting oplegt, niet overbodig.

Art. 40. De regeling van de controle op de inhouding van de pensioensbijdragen zal worden opgenomen in den algemeenen maatregel van bestuur, bedoeld in art. 71. De controle zal geschieden aan de hand van door de gemeentebesturen periodiek te verstrekken gegevens. Zij zal zoo eenvoudig mogelijk worden ingericht zonder dat het streven naar vermindering van omslag te kort zal doen aan hare waarde als waarborg voor eene juiste contributieheffing.

Art. 50. De ondergeteekenden zien niet in waarom de aanbevolen redactie de voorkeur verdient boven die van het wetsontwerp.

Art. 51. Hiervoren, onder § 7 der algemeene beschouwingen, is er reeds op gewezen dat voor het doen benoemen van commissarissen van het fonds door de deelhebbers geen termen bestaan.

Terecht spreekt het eerste lid van „geldelijk beheer”, omdat het administratief beheer zal worden gevoerd aan het Departement van Financiën. Voor bemoeiingen van technischen aard zal gebruik worden gemaakt van de diensten van het wiskundig bureau bij het weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren.

Art. 53. Het beleggingsveld van het fonds moet zonder twijfel door de wet worden vastgesteld. De wetgever behoort zelf, door nauwkeurige opsomming van de voor de beschikbare gelden te koopen waarden, den onmisbaren waarborg te geven voor eene veilige belegging.

Wanneer hij zich hier op dit standpunt plaatst, is hij consequent. Gewezen zij op art. 21 der Weduwenwet voor de ambtenaren 1890, art. 18 der wet op de Rijkspostspaarbank (tekst in *Staatsblad* 1910 n°. 368), art. 92 der Ongevallenwet 1901 en art. 2 der wet van 16 Juli 1907 (*Staatsblad* n°. 225).

In het artikel is ingevoegd:

„*c* in schuldbrieven ten laste van Nederlandsch-Indië en van gewesten of gedeelten van gewesten met eigen geldmiddelen in Nederlandsch-Indië;”

Steun voor het niet onder de beleggingswaarden opnemen van schuldbrieven van vreemde landen en van pandbrieven van Nederlandsche hypotheekbanken, in een ander land werkende, biedt art. 21 der hiervoren in de eerste plaats genoemde wet. Er bestaan geen termen om wat het openstellen van de gelegenheid tot het beleggen in pandbrieven van hypotheekbanken en in buitenlandsche schuldbrieven betreft, verder te gaan dan dat artikel.

De Rijkspostspaarbank zal, komt de bij het wetsontwerp n°. 220 der zitting 1911/12 voorgestelde wijziging en aanvulling van art. 18 der wet op die instelling tot stand, vreemde Staatsfondsen mogen aankopen, maar de overwegingen die tot het voorstellen van deze verruiming van het beleggingsveld der bank hebben geleid — in de Memorie van Toelichting tot

genoemd wetsontwerp in den breede omschreven — gelden hier niet.

Pandbrieven van in Nederland gevestigde, in het buitenland werkende hypotheekbanken zijn te minder geschikt om deel uit te maken van het effectenbezit van het fonds, omdat die banken veelal werken in landen welker oeconomische ontwikkeling aan sterke schommelingen onderhevig kan zijn.

De beteekenis van het eerste lid is, dat het de bevoegdheid geeft de in dat lid genoemde fondsen te brengen op de lijst, bedoeld in het tweede lid, evenals de opneming op die lijst ook slechts de bevoegdheid geeft van de opgenomen fondsen te koopen. Dit vereischt, naar het voorkomt, geen verduidelijking.

Aan de *directie van een pensioenfonds is het steeds lang van te voren bekend hoeveel moet worden uitbetaald. De mogelijkheid van opvraging van groote bedragen, met het oog waarop ruim geld beschikbaar moet zijn, is uitgesloten. Daarom bestaat aan het uitzetten van gelden op prolongatie voor zulk een fonds geen behoefte. Dit wordt door de ervaring, opgedaan ten aanzien van het weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren, gestaafd.*

Art. 57. De ondergeteekenden hebben reeds hiervoren, in § 7 der algemeene beschouwingen, medegedeeld dat zij ten volle instemmen met hetgeen ter bestrijding van de hier bedoelde wenschen van enkele leden, door anderen in het midden werd gebracht.

De Pensioenraad voor de burgerlijke ambtenaren kan bezwaarlijk ook als Pensioenraad voor de gemeente-ambtenaren fungeeren.

Zijne taak zou door de combinatie te groote uitbreiding verkrijgen. Men verlieze niet uit het oog dat het lidmaatschap niet is een bezoldigd ambt. Het geeft slechts recht op eene bescheiden toelage en op presentiegelden. Het is dus eene functie die tegelijk met eene andere als hoofdbetrekking moet kunnen worden vervuld. Maar dan behooren de leden hun tijd door de waarneming ook niet zoo geheel in beslag genomen te zien dat er van het gelijktijdig bekleeden van een ander ambt geen sprake kan zijn.

Het bezwaar tegen het vijfde lid komt den ondergeteekenden niet gegrond voor. Deze bepaling strekt, evenals het voorschrift dat de leden van den Raad bij voorkeur uit die van den Burgerlijken Pensioenraad worden benoemd, tot het bevorderen van eenheid van wetsinterpretatie.

De leden van het artikel zijn alsnog genommerd.

Art. 61. Dat de hier bedoelde tijd van beraad te kort is, kan niet worden toegegeven. Wat de beslissing van de gemeentebesturen betreft ten aanzien van het op de ambtenaren afwentelen van een deel der bijdragen, verondersteld mag worden dat in de meeste gemeenten die beslissing vóór de invoering van de wetten voorbereid en spoedig na die invoering genomen zal worden. Verlenging van den termijn zou voor de administratie bezwaren opleveren.

Onnoodige omslag zou het zijn van ieder ambtenaar eene verklaring omtrent toetreden of niet toetreden te vorderen.

Men mag aannemen dat de belanghebbenden tijdig van den inhoud van dit artikel kennis zullen dragen. Veilig kan het aan de gemeentebesturen ter beoordeeling worden gelaten of het noodig is de ambtenaren op deze bepaling uitdrukkelijk te wijzen. Die besturen hiertoe bij de wet te verplichten, daarvoor bestaan, naar het voorkomt, geen termen.

Dat het pensioen van een gepensionneerd zeeofficier, die in eene betrekking, waaraan uitzicht op burgerlijk pensioen is verbonden, wordt herplaatst, onderworpen is aan korting, vindt zijn grond in art. 25 der Burgerlijke Pensioenwet. Onder burgerlijk pensioen verstaat dat artikel pensioen waarop een burgerlijk ambtenaar in den zin dier wet, aanspraak heeft. Bij herplaatsing van een gepensionneerd militair in eene gemeentelijke betrekking, zal op het pensioen van den belanghebbende niet worden gekort, omdat dit wetsontwerp geen bepaling behelst die zoodanige korting voorschrijft.

Hij, die de in het eerste lid van dit artikel bedoelde verklaring aflegt, kan, naar de duidelijke bewoordingen van het tweede lid, onder geen enkele omstandigheid later nog in het fonds deelgerechtigd worden.

Art. 62. Het antwoord op de met betrekking tot dit artikel gestelde vraag luidt ontkennend. Staten van dienst, onder teekend door de belanghebbenden en door de betrokken gemeentebesturen hebben als bewijsstukken niet gelijke waarde als de in het tweede lid van het artikel genoemde gegevens.

Art. 64. Volgens het gewijzigd artikel moet het totaal aan bijdragen door eene gemeente verschuldigd voor den inkoop van diensttijd van bij het in werking treden van de wet in dienst zijnde ambtenaren betaald worden in 40 annuïteiten. Dat, werd de gelegenheid geboden die totaalsom in eens te storten, daarvan gebruik zou worden gemaakt, is, met het oog op de luide klachten over de zware lasten, die door de verplichting tot het betalen van de sommen voor inkoop van vroegere dienstjaren aan de gemeenten worden opgelegd, niet waarschijnlijk. Intusschen moet de keuze tusschen storting in eens en betaling in termijnen blijven.

Art. 65. Tegen het voldoen aan de door eenige leden uitgesproken wenschen verzetten zich de belangen van het fonds.

Art. 68. Het bezwaar, ingebracht tegen de redactie van dit artikel, komt den ondergeteekenden niet gegrond voor. De uitdrukking „in bijzondere omstandigheden” geeft huns inziens, de bedoeling juist zeer goed weer. Uitteraard moet, met het oog op de verscheidenheid der gevallen, waarin het artikel van toepassing behoort te zijn, van eene eenigszins nauwkeurige omschrijving van deze worden afgezien. De aanduiding moet in algemeene termen zijn vervat. Maar aan den anderen kant behoort duidelijk uit te komen, dat van het verlenen van de betrokken dispensatie slechts in exceptioneele gevallen sprake kan zijn. Aan dezen tweeledigen eisch voldoen de gekozen bewoordingen ten volle. Te ruim kan de redactie moeilijk geacht worden te zijn, waar het woord „bijzondere” er zoo duidelijk op wijst dat de toepassing van het artikel tot uitzonderingsgevallen beperkt behoort te blijven.

Art. 71. Het concept van den algemeenen maatregel van bestuur, in dit artikel bedoeld, is nog niet gereed.

Art. 73. De datum van inwerkingtreding is nader gesteld op 1 October 1913. Aan eene wet behoort slechts bij hooge uitzondering terugwerkende kracht te worden verleend. Van terugwerken kan hier te minder sprake zijn, omdat aan de invoering eenige tijd van voorbereiding moet voorafgaan.

Wetsontwerp n°. II.

Bij de berekeningen die aan art. 41 ten grondslag liggen, is niet voor de beloningen een bedrag van f 2400 als maximum aangenomen. Het mag echter, met het oog op de omstandigheid dat slechts een betrekkelijk gering deel van het geheele aantal gemeenteambtenaren met meer dan f 2400 wordt gesalarieerd, met reden betwijfeld worden of het wél in acht nemen van de bedoelde grens invloed van eenige beteekenis op het resultaat der becijferingen zou hebben gehad.

Behalve de reeds vermelde wijzigingen zijn in de beide wetsontwerpen nog enkele veranderingen aangebracht, strekkende om de bedoeling te verduidelijken.

De Minister van Financiën,

KOLKMAN.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

HEEMSKERK.